

Αἱ ΑΠΟΚΡΕΩ ΑΝΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Αἱ ΑΠΟΚΡΕΩ ΚΑΙ Αἱ ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΙΑΙ

Ἐν Πάτρῳ.

Ἀπὸ τῆς 17ης Ἰανουαρίου, τῆς ἐπετείου τῆς μνήμης τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου ἄρχονται ἐν Πάτρῳ κυρίως αἱ Ἀπόκρεω, διότι κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐμφανίζονται κατὰ πρῶτον ἀνά τὰς ὁδοὺς τῆς κωμοπόλεως οἱ προσωπιδοφόροι, «μουσκάραις» καλούμενοι ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων.

Πανηγυρικώτατα δ' ἐωρτάζοντο αἱ ἀπόκρεω, μάλιστα πρὸ τεσσαρακονταετίας ἢ πεντηκονταετίας, ὅτε ἦνθε ἡ ἱστοπλοία ἐν τῷ Αἰγαίῳ, καὶ τὰ πληρώματα τῶν ἐπὶ τρεῖς περίπου μῆνας διαχειμαζόντων ἐν Πάτρῳ πλοίων, ἐξ ἐγγχωρίων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἢ καὶ ἀλλοδαπῶν ἐν Πάτρῳ νυμφευμένων συγκείμενα ἔδιδον κίνησιν καὶ ζῶν ἑκτακτον εἰς τὴν πρῶν ἡρεμον καὶ λειψανδροῦσαν μὲ τὰς συγγὰς - πυκνὰς διασκεδάσεις των, μὲ τὰ τραγούδια καὶ ταῖς πατινάδαίς των καθ' ἑκάστην σχεδὸν νύκτα πρὸ τῶν οἰκίων τῶν μνηστῶν, ἐρωμένων, ἢ καὶ συγγενῶν αὐτῶν. Αὐτοὶ δὲ οὗτοι οἱ ναῦται ἀπετέλουν καὶ τοὺς ἥρωας τῶν Ἀποκρεῶν, μεταμφιζόμενοι ποικιλοτρόπως πρὸς διασκέδασιν καὶ εὐθυμίαν ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἄλλων συμπολιτῶν καὶ συμπολιτῶν των.

*

Ἡ Μουσκάραις, ἢ προσωπιδοφόροι, οἵτινες κατὰ τὰς Ἀπόκρεω ἀπετέλουν τὰς κυριωτέρας καὶ ζωηροτέρας διασκεδάσεις τῶν νησιωτῶν διηροῦντο εἰς δύο τάξεις· καὶ εἰς μὲν τὴν πρῶτην ἀνήκον ἡ καλαῖς μουσκάραις, εἰς δὲ τὴν δευτέραν τάξιν ἡ παληομουσκάραις. Ἰδοὺ δὲ τί ἦσαν καὶ κατὰ τί διεκρίνοντο ἡ καλαῖς ἢ εὐμορφαῖς μουσκάραις καὶ ἡ παληομουσκάραις.

Τὴν παραμονὴν, ἢ καὶ ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἐπετείου τῆς μνήμης τοῦ πολιστῆ τῆς ἐρήμου τὸ πρὶν νήσου ἁγίου, ὅσοι ἐκ τῶν ναυτῶν, ἢ ναυτιλομένων εἶχον συγγενεῖς ἢ φίλους ἐκ τῶν καλῶν καὶ εὐκαταστάτων τῆς νήσου οἰκογενειῶν μεταβαίνοντες εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν ἐδανείζοντο τὰς πλουσιωτέρας καὶ ὠραιωτέρας στολὰς τῶν νοικοκυράδων, πολλάκις δὲ καὶ αὐτὰς τὰς νυμφικὰς των στολὰς, αἱ ὁποῖαι χρησιμεύσασαι αὐταῖς εἰς ταῖς χαραῖς των ἦτοι κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων των ἐφύλαττοντο ἐπιμελέστατα καὶ διετηροῦντο ὅλως σχεδὸν ἄθικτοι καὶ καινουργεῖς, ἵνα χρησιμεύσωσι καὶ εἰς τὸ μέλλον εἰς τοιαύτας χαρμοσύνας τελετάς. Ἦσαν δὲ αὐταί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ βαρυτίμων, χρυσοῦφάντων στοφῶν τῆς Βενετίας καὶ τοσοῦτον πολλὰς βαρεῖαι, ὥστε δὲν θὰ ἐψεύδετό τις λέγων, ὅτι καὶ ἄνευ τοῦ περιβαλλομένου ἐν αὐταῖς σώματος τῆς νύμφης θὰ ἠδύναντο νὰ στέκωνται ὄρθιαι. Μετὰ τῶν πολυτίμων τούτων περιβολῶν ἔδιδον αὐτοῖς καὶ τὰ τότε ἐν χρῆσει πελώρια πράγματι καλύμματα τῆς κεφαλῆς, τὰ ὅντως παράδοξα τὸ σχῆμα, ἅτινα ἔκαλοῦντο πόνσι α, μετὰ τῶν σκεπῶν, τῶν πασάδων, τῶν χρυσῶν καρφιδίων καὶ λοιπῶν συμπαραμαρτούντων αὐτοῖς. Σὺν αὐτοῖς δ' ἔτι καὶ τὰ κυριώτερα τῶν διαφόρων νυμφικῶν κοσμημάτων των, οἷον καμπανῶν εἶδος ὑπερμεγέθων κωδωνοειδῶν ἐνωτίων ἐν Βενετῇ κα-

τασκευαζομένων, τῶν λαϊμῶν, ἦτοι περιδεραίων χρυσῶν μετὰ πολυτίμων λίθων διακεκοσμημένων, τῶν ἀλυσῶν, ἐτέρου εἶδους περιδεραίων χρυσοπλέκτων, τῶν συχαντρίκων των, δηλ. σειρῶν ἐκ μαργαριτῶν καὶ ἐκ χρυσοσμάλτων κομβίων διαποικιλλομένων, καὶ σχεδὸν πᾶν ὅ,τι ἕτερον ἀπετέλει τὸν κόσμον πλουσίας καὶ καλῶς προικισμένης νύμφης, ἥτις στολιζομένη κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων τῆς ἐκαλύπτετο κατὰ γράμμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῶν γονάτων ὑπ' αὐτῶν.

Οὕτω λοιπὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ἐξαδελφῶν ἢ ἄλλων συγγενῶν των ἐνδύμεναι καὶ καταστῆλίστοι ἢ καλαῖς μασκάραις καὶ συνοδευόμεναι ὑπ' ἄλλων τινῶν φίλων καὶ συντρόφων των εὐπρεπῶς καὶ ὅσον τὸ δυνατόν σεμνοπρεπῶς ἀνδρικὰ ἐνδεδυμένων καὶ παριστάντων τοὺς ἐραστάς, μνηστήρας ἢ καὶ συγγενεῖς αὐτῶν καὶ προσωπιδοφοροῦντες καταλλήλως ἄπαντες ἐξήρχοντο συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν περιφημωτέρων λυριστῶν ἢ λαοῦ τάριδων κρουόντων τὰ ὄργανά των καὶ συνεκρότου χοροὺς δημοσίους εἰς τὰς κυριωτέρας τῆς κωμοπόλεως πλατείας, ἢ καί, ἂν τὸ ἐπέτρεπεν ὁ χώρος καὶ κάτωθεν τῶν οἰκίων τῶν μνηστῶν, ἐρωμένων καὶ συγγενῶν των προσάγοντες καὶ συνοδευόντες τοὺς διαφόρους χοροὺς διὰ τῆς λιγυρᾶς φωνῆς τοῦ λαοῦ τάρη, ὅστις ἐπήνει καὶ ἐγκωμίαζε ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν μετμηριζομένων τὰ κάλλη καὶ τὰς χάριτας τῶν ἐρωμένων καὶ μνηστῶν των ὡς καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων.

Ἴνα μὴ συμβῇ δὲ ἀπώλειά τις, ἢ καὶ κατάχρησις τινος τῶν πολλῶν κοσμημάτων αὐτῶν συνοδευόντο καὶ ὑπὸ τοῦ κλητῆρος τῆς κοινότητος, θάρδιαν οὐ ἐπὶ τὸ ἰταλικώτερον μέχρι τῆς σήμερον καλουμένου. Τοσαύτη δὲ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐπικράτει καλὴ πίστις καὶ τιμιότης, ὥστε οὐδὲ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι προσωπιδοφόροι ποτέ, οὔτε τὸ ἀκολουθοῦν αὐτοὺς πλῆθος μικρῶν τε καὶ μεγάλων ἀπεπειράθησαν νὰ σφετερισθῶσι τὸ ἐλάχιστον τῶν ἐμπιστευθέντων αὐτοῖς πολλῶν καὶ πολυτίμων κοσμημάτων.

Ἀφοῦ δὲ περιήρχοντο τὰς κυριωτέρας τῆς κωμοπόλεως ρύμας μετεβαίνον εἴτα πρὸς χαιρετισμὸν καὶ ἔκφρασιν τῶν τῆς εὐγνωμοσύνης των αἰσθημένων εἰς τὰς οἰκίας τῶν τοσαύτην ἐμπιστοσύνην δεικνύοντων αὐτοῖς συγγενῶν καὶ οἰκείων των, καὶ εὐχόμενοι αὐτοῖς νὰ ζήσωσιν ἔτη πάμπολλα καὶ πανευτυχῇ συνεορτάζοντες καὶ συνευθυμοῦντες κατὰ τὰς φαιδράς Ἀπόκρεως, συνεκρότου καὶ ἐν αὐταῖς πάλιν τοὺς συνήεις χορούς· οἱ δὲ οἰκοδεσπότηαι εὐχαριστοῦντες αὐτοὺς διὰ τὴν τιμὴν καὶ ἀντεπευχόμενοι τὰ αὐτὰ προσέφερον τὸ ἀπαραίτητον γλυκὺν καὶ τὸν καφέ, ἢ καὶ ποτήριον οἴνου, ἢ καὶ ἄλλα ἐδέσματα· ἀπήρχοντο δὲ ἔπειτα, ἀφοῦ καθ' ὅλον τὸ διάστημα καθ' ὃ διέμενον ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν ὑποδεχομένων αὐτοὺς μετὰ χαρᾶς καὶ εὐχαριστήσεως ἐξηκολούθουν ἅπαντες πλὴν ἐνός, τοῦ καὶ συγγενεστέρου, ἢ οἰκιοτέρου, ὅστις ἀπέβαλλε τὴν προσωπίδα, διαμένοντες ἄγνωτοι. Οὕτω δὲ ἐξηκολούθουν διασκεδάζοντες καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὴν νύκτα. Τὴν δ' ἐπομένην ἀνανήψαντες ἐκ τῆς βακχικῆς εὐθυμίας ἐπέστρεφον μετὰ τῶν θερμοτάτων εὐχαριστιῶν καὶ εὐχῶν των τὰς δανεισθείσας στολὰς καὶ κοσμήματα.

Μετὰ τῶν καλῶν-μουσκάρων συνεχῆρχετο καὶ τις τῶν εὐφρεστέρων καὶ ἀστειοτέρων καὶ ἱκανωτέρων,

ἵνα διὰ τῶν σκωμμάτων καὶ γελοίων παραστάσεων ἐβραίου, ἢ τούρκου, ἢ ἄλλου τοιοῦτου προσώπου ἐπὶ τὸ γελοιωδέστερον ἐνδεδυμένων καὶ ἀπομοιμουμένων αὐτὰ κινῶσιν εἰς γέλωτα τοὺς θεωμένους καὶ ἀκροωμένους αὐτούς, ἐνῷ οἱ προσωπιδοφόροι ἐξηκολοῦθουν ζωηρῶς καὶ μετὰ χάριτος πρὸς τὸν ἥχον τῆς λύρας ἢ βιολίου καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ ὀρχομένου καὶ χορεύοντες τοὺς διαφόρους συνήθεις χορούς, σιγανόν, μπαλλαριστὸν καὶ καρσιλαμᾶν ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων καλουμένων, διότι ἡ πόλκι, τὸ βάλκι καὶ οἱ τοιοῦτοι ξενικοὶ χοροὶ ἦσαν τότε ὅλως ἄγνωστοὶ αὐτοῖς.

Αἱ προσωπιδοφορίαι αὗται ἀρχόμεναι, ὡς ἤδη εἵπομεν ἀπὸ τῆς 17ης Ἰανουαρίου κατέληγον τὴν Κυριακὴν τῆς Τυροφάγου, ἐπαναλαμβάνόμεναι εἰς τὸ μεταξὺ τοῦτο καθ' ἀπάσας τὰς Κυριακάς, ἢ καὶ παρεμπιπτούσας ἑορτάς, μετ' ἀλλαγὴν πάντοτε τῶν δανειζομένων εἰς τοὺς προσωπιδοφόρους ἐνδυμασιῶν.

Αἱ δὲ παλιομοσκάρες ἦσαν καὶ αὐτοὶ ναῦται, τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ τὴν νύκτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐξερχόμενοι ἀλλοκότως καὶ ἐπὶ τὸ γελοιωδέστερον ἐνδεδυμένοι καὶ φέροντες προσωπίδας ὅσον τὸ δυνατόν δυσειδεῖς καὶ ἀλλοκότους, ἢ καὶ ἀπλῶς μουτζουρωμένοι καὶ μετὰ τὰ σκώμματα καὶ τὰς βωμολοχίας των προσεπάθουν νὰ διεγείρουν τὴν εὐθυμίαν καὶ τὸν ἄπλετον γέλωτα τῶν ἀκολουθούντων αὐτοὺς ἀνδρῶν καὶ παιδῶν, οἵτινες πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς εὐχαριστήσεώς των ἐπέρριπτον κατὰ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν ἐκ φιλοφρονήσεως, φαίνεται, σεσηπὸτα λεμόνια. παλιοπάπουσα, καὶ πατσαβοῦρες καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο τοιοῦτο ἐκ τύχης πρὸ πο-

δῶν των εὕρισκον καὶ ἀλαλάζοντες ἐξήγειρον τὴν περιέργειαν τῶν οἴκοι διαμενουσῶν γυναικῶν, αἵτινες προβάλλουσαι εἰς τὰ παράθυρα ἐθεῶντο καὶ ἠκροῶντο αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ παλιομοσκάρις, ὁσάκις ἠδύνατο ἀντιφιλοφρονούντες τοὺς ἀκολουθούσας ἢ γιουχατίζοντας αὐτοὺς παῖδας τοὺς ἐπεδαψίλευον γενναῖα ραβδοσκοπήματα, οὐκ ὀλίγον καὶ ταῦτα συμβάλλοντα εἰς τὴν ἰλαρότητα τῶν θεωμένων, ὁσάκις αὐτοὶ οὗτοι δὲν ἦσαν οἱ ἔχοντες τὴν εὐχαρίστησιν νὰ φιλοδωροῦνται μετὰ ταῦτα φιλοφρονήματα. Ἐπεσκέπτοντο δὲ καὶ οὗτοι τὰς διαφόρους οἰκίας, ἐνὸς αὐτῶν, τοῦ οἰκειοτέρου πρὸς τὸν οἰκοδεσπότην, ἢ τὴν οἰκοδέσποιναν ἀποβάλλοντος τὴν προσωπίδα, πρὶν ἢ ἀνοίξωσι τὴν ἔσω τῆς οἰκίας θύραν καὶ ὑποδεχθῶσιν αὐτούς. Καὶ ἀφοῦ προσεφέροντο καὶ εἰς αὐτοὺς τὰ συνήθη γλυκύσματα, ἐδέσματα, ἢ καὶ ποτὰ μετὰ τὰς διὰ τὰς ἀπόκρως συνειθιζόμενας εὐχὰς καὶ ἀμοιβαίας εὐχαριστίας ἀπῆρχοντο μεταβαίνοντες εἰς ἄλλας οἰκίας καὶ διενυκτέρευον οὕτω εὐθυμούντες καὶ διασκεδάζοντες.

Κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας τῶν ἀπόκρως συνειθίζον τέσσαρες, πέντε, ἢ καὶ πλείοτε οἰκογένειαι συγγενικαὶ καὶ οἰκεῖαι νὰ συνέρχωνται εἰς τὴν οἰκίαν μιᾶς ἐξ αὐτῶν καὶ συγχομίζουσαι ἐκάστη μεθ' ἑαυτῆς τὰ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς οἰκίᾳ παρασκευασθέντα ἐδέσματα νὰ συνδείνωσι καὶ συνδιασκεδάσωσι μέχρι βαθυτάτης νυκτός, καὶ τοῦτο ἐπανελαμβάνεται, καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἔτι καὶ σήμερον καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας νήσους, κατὰ πᾶσαν σχεδὸν ἐσπέραν Σαββάτου καὶ Κυριακῆς ἀλλάσσουσαι ἀλληλοδιαδόχως τὰς οἰκίας εἰς ἃς πρὸς κοινὴν διασκεδᾶσιν συνέρχονται μέχρι τῆς τελευταίας καὶ οὗτοι τῆς Τυροφάγου ἡμέρας.

ΕΠΑΜ. ΑΛΕΞΑΚΗΣ.

ΤΟ ΣΥΝΝΕΦΟ

Γλήγορ' ἀργὰ θὰ με δεχθῇ μιὰ 'μέρα
Ἡ ἀγκαλιὰ τοῦ τάφου ἢ μαγικὴ,
Κι' ἀγνώριστος ἂν ἔζησα ἐδῶ πέρα,
Λησμονημένος θὰ εἶμαι κάτου ἐκεῖ.

Ἐδὺ ποῦ θὰ με κλάψης 'δὴν 'πεθάνω,
'Σὴν ἄδοξη καρδιά, 'δὴν χριστιανό,
Θὰ κλάψης ἕναν ψεύτη κ' ἕνα πλάνο,
'Ἀλλ' ὅχι ἐμένα τὸν ἀληθινό.

Κι' ἂν ἔγυρα σὲ στήθη ἀφροσπασμένα
Τὸ στήθος, τὸ κεφάλι μου γλυκά,
Δὲν εἶδε ποτέ μου σὲ κανένα
Τὰ βᾶθη καὶ τῶν δύο τὰ μυστικά.

Κανεῖς τί ἔχω μέσα 'ς τὴν καρδιά μου
Δὲν εἶδε, ἀδέρφια, φίλοι, συγγενεῖς,
Μῆτε ἡ γυναῖκα, μῆτε τὰ παιδιὰ μου,
Κι' ἂν ἔχω καὶ καρδιά, — κανεῖς, κανεῖς.

Κι' ὅ,τι ἀπὸ 'μένα μείνῃ — μάθε το — ὅ,τι
Σημάδι, λείψανο ἄγραφο, γραφτό,
Δὲν θὰ φωτίσῃ τὰ δικά μου σκότην,
Γιατὶ δὲ θὰ εἶμ' ἐγὼ μέσα 'ς αὐτό.

Γιατὶ χαраῖς, ἀφροντισία 'ς, ἐλπίδαῖς,
'Ερωτες, βάσανα, τρέλλαις, ντροπαῖς,
Αὐτὰ εἶνε τῆς ψυχῆς μου ἡ προσωπίδες,
Δὲν εἶνε τῆς ψυχῆς μου ἡ ἀστραπαῖς.

Στὴ γέννησί μου δὲ φεγγοβολοῦσε
Κανένα ἀστέρι μὲς 'ς τὸν οὐρανό·
Στὰ βᾶθη του μονάχα ἀργοκυλοῦσε
'Ἀπλαστο σύννεφο καὶ σκοτεινό.

'Αργοκυλοῦσε κ' ἔφυγε κ' ἐχάθη,
Πέρα 'ς τὴν ἄκρη, ἀπὸ τὸν οὐρανό...
Τὶ νᾶκρυβε 'ς τὰ μαῦρα του τὰ βᾶθη:
Βροχὴ, χαλάζι, χιόνι, κεραυνό;

Ποῦ ξέσπασε; ποιαῖς χώραις καὶ ποιά δάση
Καὶ ποιά βουνὰ νὰ τῷχουνε δεχθῇ;
'Ἡ σκόρπισε καὶ σβύσθηκε πρὶν φθάσῃ
Ν' ἀστράψῃ νὰ βροντίσῃ, νὰ χυθῇ,

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ.